

МЕТАФОРИЧКА КОНЦЕПТУАЛИЗАЦИЈА СЛУЧАЈА У СРПСКОМ ЈЕЗИКУ¹

САЖЕТАК

Предмет овог рада јесте испитивање концептуализације *случаја* као апстрактног појма. Грађа је ексцерпирана из *Корпуса савременог српског језика*. Реч је о корпусу који садржи колекцију дигитализованих текстова различитих функционалних стилова, а израђује се на Математичком факултету у Београду. Методологија рада подразумевала је ексцерпцију примера у којима је лексема *случај* контекстуализована како би се утврдили изворни домени на основу којих се разумева апстрактни појам лексикализован као *случај*. Циљ рада подразумевао је и класификовање сто одабраних примера према сродности, као и статистичку анализу, ради увида у фреквентност одређених појмовних метафора. Такође, метафорички изрази анализирани су с обзиром на то да ли одсликавају дословне или фигуративне метафоре.

КЉУЧНЕ РЕЧИ: концептуализација, концептуална метафора, изворни и циљни домен, случај.

1. Увод

Предмет овог рада јесте испитивање концептуализације *случаја* као апстрактног појма. Грађа је ексцерпирана из *Корпуса савременог српског језика* (даље СрпКорп). Реч је о корпусу који садржи колекцију дигитализованих текстова различитих функционалних стилова, а израђује се на Математичком факултету у Београду, под руководством професора Душана Витаса. Методологија рада подразумевала је ексцерпцију примера у којима је лексема *случај* контекстуализована како би се утврдили изворни

¹ Овај рад представља прерађену верзију семинарског рада из наставног предмета Лексичка семантика, а рађен је под менторством проф. др Јасмине Дражић.

домени на основу којих се разумева апстрактни појам лексикализован као *случај*. Циљ рада подразумевао је и класификовање сто одабраних примера према сродности,² као и статистичку анализу, ради увида у фреквентност одређених појмовних метафора.

Према когнитивнолингвистичком приступу, метафора се схвата као механизам мишљења. У делу Џ. Лејкофа и М. Џонсона „Метафоре наше насушне”,³ метафора је дефинисана као разумевање једног појма (или појмовног домена) помоћу другог појма (тј. појмовног домена). Оваква дефиниција наводи нас на закључак да метафора, пре свега, постоји у мишљењу, а у језику се одсликава у разним метафоричким изразима, те да се, у оквиру овог приступа, сматра „неопходним и најшире коришћеним инструментом концептуализације и разумевања апстрактних искустава” (Кликовац 2004: 84; Филиповић Ковачевић 2021: 70–71). Термин *појмовна* или *концептуална метафора* управо је уведен како би се истакла чињеница да се метафора примарно везује за спознајне процесе, тј. мишљење (Кликовац 2004: 10–11).

Разумевање циљног домена могуће је ако се крећемо (1) од конкретног ка апстрактном и то, искључиво, једносмерно; као и, ређе, (2) од апстрактног ка апстрактном. Многа емпиријска истраживања показала су да су изворни домени за концептуализацију чулно сазнатљиви, добро познати и увек у непосредном човековом окружењу (Драгићевић 2008: 132; Кликовац 2004: 13). И резултати овог истраживања потврдиће речи Р. Драгићевић (2008: 132): „Човек и његово окружење налазе се у центру нашег менталног, али и лексичког света”.

Излагање у раду организовано је тако да се полази од дефиниције лексеме *случај* дате у *Речнику српскога језика* Матице српске, да би се наведена значења касније довела у везу с идентификованим појмовним метафорама, начинима људског разумевања апстракције и конкретизације. На крају се даје попис основних метафора и оних изведених од њих, стилских (*дословних* и *фигуративних*, према Кликовац 2004: 83–102).

² Приликом класификовања примера, издвојене су и прелазне групе будући да увек треба имати на уму *нејасност*, *неодређеност*, *прелазност* те *непрецизност* појединих категорија (Радовановић 2008: 20).

³ В. више у Кликовац (2004).

У *Речнику српскога језика* Матице српске (2007: 1219) под одредницом *случај* налазе се три значења, с подзначењима у оквиру примарног, о чему сведочи следећа дефиниција:

случај м 1. а. *оно што се догодило, збило, догађај*: несрећан ~, смртни ~, необичан ~. б. *појава, испољавање нечега*: случајеви пегавог тифуса, неколико случајева великих богиња. в. *особа на којој се таква појава јавља*: сместити у болницу хитне случајева. 2. (обично у вези с предлозима у, за) *прилика, ситуација, околност*. 3. *случајност*

С обзиром на то да је реч о апстрактном појму, о чему сведочи и први део дефиниције формулисан као *оно што...* (уп. Драгићевић 2008: 123), чулно несазнатљивом, те да, према *Речнику*, семантички садржај лексеме *случај* упућује на *догађај*, *околност*, али и *случајност* и, притом, имајући у виду поменуте досадашње резултате емпиријских истраживања, можемо очекивати да ће анализа показати да се *случај*, у великој мери, концептуализује као човек. Будући да догађаји могу настати непредвиђено, као и то да *случајност* подразумева неочекиване, непредвиђене околности те појаве које нису резултат неке законитости (РСЈ 2007: 1219), можемо повезати *случај* са појавама које нису унапред одређене, већ „слободне”, а обично се човеку приписује слободна воља, те тако он може бити иницијатор неког делања или догађања.

2. Анализа

Анализа је показала да се *случај* концептуализује, пре свега, као *живо биће* (61%), затим као *предмет* (15%), *просторни ентитет* (9%), *временски ентитет* (6%), *средство* (3%), *биљка* (1%), *земља* (1%), *течност* (1%), *критеријум* (1%), *вест* (1%) и *врста моћи* (1%).

Приликом класификовања примера, биће наведени само они најрепрезентативнији. Изворни домени у оквиру којих се концептуализује *случај* биће навођени почев од најфреквентнијих.

2.1. Класификација

2.1.1. СЛУЧАЈ ЈЕ ЖИВО БИЋЕ

Као што је и очекивано, незанемарљив број регистрованих примера из корпуса указује на то да се *случај* концептуализује као живо биће и то – човек (47%). На такав закључак наводе нас најпре примери у којима, уз лексему *случај*, у функцији адноминалног детерминатора, стоје придеви чији семантички садржај имплицира какву људску особину или осећање. Занимљиво је то да је значење ових придева обично негативно маркирано (*луд, зао* и сл.):

- (1) *још луђи беше случај, који се Павлу десио* (Милош Црњански, *Сеобе II*)
- (2) *ја сам после овог глупог случаја толико уморан* (Јевгениј Замјатин, *Ми*)
- (3) *и да је остао у Босни и да није злим случајем заспао у ову Авлију* (Иво Андрић, *Проклета авлија*)

Осим придева, у вези са човеком су и именице *ћудљивост, природа* и *логика*:⁴

- (4) *осетила је сву ћудљивост случаја који га је довео ту где нико други не долази* (Џејн Остин, *Гордост и предрасуда*)
- (5) *суд ће увек обраћати нарочиту пажњу на потребу хитног решавања према природи сваког појединог случаја* (Закон о парничком поступку)
- (6) *логика случаја доводи их једно пред друго* (Милутин Ускоковић, *Дошљаци*)

Случај у комбинацији са глаголима и девербативним именицама, такође, упућује на концептуализовање овог појма као људског бића:

- (7) *Случај их је упознао у једној дугачкој авлији на крају Палилуле, где су обоје седели* (Милутин Ускоковић, *К'о на ветру дим*)
- (8) *Но и случај се потчињава облицима на почетку; он удовољава законима квантне теорије* (Вернер Хајзенберг, *Физика и метафизика*)

⁴ Овде природу треба схватити као скуп изразитих особина, те је на тај начин у вези са човеком, јер природа човека подразумева скуп његових изразитих особина – психичких, моралних и интелектуалних (РСЈ 2011: 1031). Логику треба схватити као начин размишљања, схватања и расуђивања (РСЈ 2011: 635).

- (9) *Уосталом, да се игром случаја родио у веку у коме су рођени његови имагинарни учитељи* (Светислав Басара, *Фарма о бициклистима*)

Контекст реченице наводи нас на закључак да је, понекад, реч о утицајном човеку, као и о човеку с изузетним способностима, које га могу приближити и хероју:

- (10) ... *који је годинама стрепео ишчекујући сваког дана да буде поједен, али би га сваки пут спасао срећан случај* (Клод Леви-Строс, *Тужни тропи*)
- (11) *Случај, највећи комедијант на свету, опет се био с капетаном поиграо* (Милош Црњански, *Друга књига Сеоба*)
- (12) *Рекао је да га је тај случај привео памети да више никад не устаје тако рано* (Џером К. Џером, *Три човека у чамцу*)

Да је *случај* схваћен као човек, од чијег хтења искључиво зависи реализација одређених ситуација, показује 90 примера реченица (на које је могућно наићи приликом ишчитавања електронског корпуса) формираних од глагола *хтети*, код којих је на позицији граматичког субјекта управо именица *случај*, нпр.:

- (13) *Случај је хтео да се некако тих дана намери на малог Марјановића* (Бранимир Тосић, *Два царства*)

Следећи примери илуструју *случај* схваћен као НАТПРИРОДНО БИЋЕ. Међутим, у традиционалној култури Срба, митска и божанска бића су антропоморфизирани (в. нпр. Чајкановић 1973: 25–26, 106, 111, 174, 204), стога и не чуди употреба глагола чији семантички садржај упућује на стања и активности својствена човеку. Имајући то у виду, *случај* бисмо овде могли довести у везу са човеком, али акције које живо биће предузима, попут управљања судбином, нису својствене људском бићу:

- (14) *у овим крајевима мала деца умиру или живе по вољи случаја* (Иво Андрић, *Травничка хроника*)

- (15) Случај је хтео да је после неколико година жена умрла, остављајући им доста велик иметак (Болеслав Прус, *Лутка*)
- (16) *ја не верујем да случај управља нашом судбином (Пјер Луис, *Жена и њена играчка*)*

Следећи примери, без сумње, указују на то да се *случај* концептуализује као НАТПРИРОДНО БИЋЕ, јер придеви који стоје уз реч *случај* у функцији адноминалног детерминатора имају значење оних особина које надилазе људске способности, те се тако *случај* схвата као чудовиште, сакрално биће и сл. Такође, *случај* се може схватити и као злослутно биће, што показује пример у којем је реч *случај* у комбинацији с именицом *коб*:

- (17) *Јер, уистину, тај случај био је чудовишан! Да се и не говори о четири спаљене зграде и о стотини људи који су полудели* (Михаил Афанасјевич Булгаков, *Мајстор и Маргарита*)
- (18) *он није оптуживао самог себе због тих зала, него коб случаја* (Платон, *Књига прва*)
- (19) *Првих година нисам му, чак ни светим случајем могао ништа* (Михајло Пантић, *Дан за кланове*)

Регистрована су и два примера која показују могућност концептуалних преплитања:

- (20) *Фикс се плашио да случај не нанесе овамо несрећног младића с којим је тако срамно поступио* (Жил Верн, *Пут око света за 80 дана*)
- (21) *Изостанак стране уговорнице или грешка стране уговорнице у одбрани случаја неће представљати препреку за поступак* (Закон о потврђивању ротердамске конвенције...)

Наиме, у примеру бр. 21, СЛУЧАЈ ЈЕ ЧОВЕК / ПРИРОДНА ПОЈАВА. Према *Речнику српскога језика* (2011: 765), примарно значење глагола *нанети* упућује на човека – нпр. човек преноси дрва с једног места на друго. Секундарно значење односи се на природну појаву – *ветар наноси лиише*, што се пресликава и на ситуацију вербализовану као *ударац је нанео гадну*

повреду, те апстрактно: *те речи су јој нанеле грдне муке*. Уколико реченицу схватимо тако да Фикс страхује од *изненадног* доласка младића, најпре *случај* представља природну појаву, снажног интензитета. У другом примеру СЛУЧАЈ ЈЕ ЖИВО БИЋЕ/ИМОВИНА, будући да се уз глагол *одбрани* као директни објекат може наћи именица семантички маркирана као [живо+] (нпр. *брани* брата од невоље) или именица с обележјем [живо-] у значењу материјалног добра у поседништву појединца (нпр. *брани* кућу/земљу/имовину од лопова).

Закључујемо да је *случај* концептуализован као БИЋЕ КОЈЕ УПРАВЉА јер има хтење, вољу, способност контроле, што је донекле слично концептуализацији СУДБИНА ЈЕ СИЛА, која, према истраживањима Черњејка (1997, према Драгићевић 2007) – управља нама, којој се супротстављамо или је укроћујемо (уп. Драгићевић 2007: 95).

2.1.2. СЛУЧАЈ ЈЕ ПРЕДМЕТ

Комбинација речи *случај* са девербативним именицама, описним придевима и глаголима чија је допуна – наводи нас на закључак да се *случај* може схватити као предмет. Тако је *случај* објекат локализације, посесум, предмет који има своју масу, те предмет који се, попут врата, може отворати и сл.:

- (22) *мислио је да може поступити тако да се случај стави у фиоку*
(Марк Леви, *А ако је то ипак била истина*)
- (23) *међу којима, да признам, имам такође два замршена случаја*
(Исидора Секулић, *Кроника паланачког гробља*)⁵
- (24) *Члан 46а: Када закон прописује тежу казну за особито тежак случај одређеног кривичног дела* (Закон о изменама и допунама Кривичног закона Републике Југославије)
- (25) *после тврдњи које је бивши министар полиције Душан Михајловић изнео поводом отварања случаја* (Политика)

⁵ У овом примеру, описни придев *замршен* настао је адјективизацијом трпног глаголског придева. Према Речнику српског језика (2011: 386), глагол *замрсити* има значење ‘учинити да се нешто запетља’, отуда *случај* можемо схватити као нпр. конач, канап и сл.

У оквиру ове категорије, можемо издвојити и метафоре СЛУЧАЈ ЈЕ МАТЕРИЈАЛ (26) и СЛУЧАЈ ЈЕ ГРАЂЕВИНА (ЗДАЊЕ) (27):

(26) *сва је прилика да се од овог случаја не би направила оволика бука да Мађари нису у оквиру бензинске пумпе отворили и ресторан* (Политика)

(27) *Конструисање случаја се обично јасно одражавало током главног претреса* (Политика)

Наиме, у првом примеру, лексема *случај* употребљена је у генитиву уз глагол са семантичким обележјем ‘правити’, отуда се очекује да се именица која се јавља као његова допуна односи на материјал (Антонић 2005: 139). У другом примеру, лексема *случај* употребљена је у генитиву уз девербативну именицу *конструисање*. Деноминализацијом девербативне именице, именица у генитиву прелази у облик акузатива, те тако заузима позицију објекта уз прелазни глагол. С обзиром на то да конструисати значи ‘састављати пројектујући’ (РСЈ 2011: 549), његова објекатска допуна мора бити именица која означава здање.

2.1.3. СЛУЧАЈ ЈЕ ПРОСТОРНИ ЕНТИТЕТ

У примеру број 28, именица *случај* је у генитиву, а „генитив с предлогом *од* и генитив с предлогом *до* уз динамичан глагол исказују комбинацију аблативног и адлативног спацијалног значења” (Антонић 2005: 153):

(28) *Мислим да ће политичка сарадња ићи корак по корак, од случаја до случаја* (Политика)

У доњем примеру, уз генитив именице *случај* стоји предлог *испред*, а тај предлог нам показује да је место локализације спољашњост локализатора која је у контакту с предњом страном локализатора (Антонић 2005: 150):

(29) *То суђење по своме азбучном реду налази се одмах испред случаја барона де Бутвила* (Жерар де Нервал, *Опчињена рука*)

Следећи примери упућују на метафору СЛУЧАЈ ЈЕ ЛОКАЛИЗАТОР-ЦИЉ. Будући да уз акузатив речи *случај* стоје предлози *на* (30) и *у* (31), циљ објекта локализације (агенса) јесте горња површина локализатора у примеру (30), док је у примеру (31) циљ унутрашња површина локализатора (Антонић 2005: 213):

- (30) *Ако се сад вратимо на мој случај, Бранко, ствар овако стоји*
(Исидора Секулић, *Кроника паланачког гробља*)
- (31) *Уводи ме у случај, у коме је, изгледа, једини несумњиви факат*
(Борислав Пекић, *Бесило*)

Регистровани су и примери који илуструју метафору СЛУЧАЈ ЈЕ ЛОКАЛИЗАТОР-ИЗВОР. Лексема *случај* употребљена је у генитиву с предлогом *из* уз глагол *извући* (32), као и с предлогом *са* уз глагол *скинути* (33). Такав генитив има значење локализатора, а има семантичко обележје аблативности, одн. извора, полазишта (Антонић 2005: 153):

- (32) *он одмах увиде какву корист може извући из тог случаја* (Жил Верн,
Пут око света за 80 дана)
- (33) *То је први пут у историји Трибунала да је неки судија скинут са случаја* (www.rts.rs)

2.1.4. СЛУЧАЈ ЈЕ ВРЕМЕНСКИ ЕНТИТЕТ

У примеру (34), именица *случај* употребљена је у генитиву са значењем ингресивности (Антонић 2005: 158):

- (34) *Од тог случаја немамо података о агресивном понашању тих животиња* (Политика)

У примеру (35), генитив именице *случај* има значење антериорности, а у наредном примеру – постериорности (Антонић 2005: 158):

- (35) *открива за наш лист да су јој се и пре овог случаја јављале жене (Политика);*
 (36) *десет дана после оног случаја у Хвосну (Данило Николић, Цигански нож)*

2.1.5. СЛУЧАЈ ЈЕ СРЕДСТВО

Регистровани су примери где је *случај* појам који представља помоћно, односно омогућивачко средство у реализацији радње (Антонић 2005: 263), нпр.:

- (37) *Али сам ето случајем – ја то називам случајем! – доспео на овај вис, у ове генијалне пределе (Томас Ман, Чаробни брег)*

2.1.6. СЛУЧАЈ ЈЕ БИЉКА

Следећи пример показује да се *случај* схвата као биљка која има свој плод:

- (38) *ако сматрате да овај сусрет није плод случаја, једино је на вама да се питате зашто (Марк Леви, А ако је то само била истина)*

2.1.7. СЛУЧАЈ ЈЕ ЗЕМЉА

На схватање *случаја* као земље упућује нас глагол који је уз себе везао инструментал у функцији семантичког субјекта (Антонић 2005: 237, 238). Будући да је у питању глагол *затрпати*, с њим се у везу доводи земља:

- (39) *Полиција УНМИК-а је затрпана случајевима (Недељне информативне новине)*

2.1.8. СЛУЧАЈ ЈЕ ТЕЧНОСТ (ВОДА)

Лексема *случај* употребљена је у форми генитива (субјекатског значења) уз девербативну именицу *ток*, изведену од непрелазног глагола *тећи* (уп. Антонић 2005: 127). Имајући у виду семантичку валентност, поменути глагол захтева да на позицију субјекта буде успостављена лексема која упућује на течни флуид, стога је јасно да се *случај* концептуализује као течност:

(40) *ми смо из поузданих извора успели да дознамо главни ток случаја*
(Политика)

2.1.9. СЛУЧАЈ ЈЕ КРИТЕРИЈУМ

У следећем примеру, правда и истина су параметри на основу којих се утврђује мера реализације радње (која је исказана предикацијом), што зависи од *случаја* као њиховог критеријума:

(41) *а уједно је разнесе колико се најбоље може по правди и истини случаја* (Исидора Секулић, *Кроника паланачког гробља*)

2.1.10. СЛУЧАЈ ЈЕ ВЕСТ

Будући да глагол *дојавити* као допуну захтева лексему која се односи на вест, поруку – *случај се*, у следећем примеру, тако концептуализује:

(42) *Он ће бити на обали, близу стана, ако му досад није неко дојавио јутрошњи случај* (Вељко Петровић, *Земља*)

2.1.11. СЛУЧАЈ ЈЕ ВРСТА МОЋИ (СПОСОБНОСТИ)

У следећем примеру, *случај* представља једну врсту моћи, вид божјег делања, односно, божје интервенције у свету:

(43) *Случај је резервна моћ божјија* (Александар Дима, *Четрдесет и пет витезова*, књига прва)

3. Закључак

Резултати анализираних грађе показују да је ЖИВО БИЋЕ и то – ЧОВЕК најфреквентнији изворни домен на основу којег се разумева апстрактни појам лексикализован као *случај*, што нас наводи на закључак да се семантички садржај лексеме *случај* односи на неко дејствовање, које, имајући у виду регистроване примере, може бити и позитивно и негативно. Из регистрованих примера, само два упућују на концептуализацију *случаја* као подређене особе (8). Велики број примера без сумње указује на то да се

случај схвата као супериорно, надређено биће. Тако *случај* спасава људе, поиграва се њима, управља њиховом судбином, утиче на међуљудске односе, дозвољава или спречава сусрете и сл.

Случај схваћен као предмет, биљка, течност, земља, просторни и временски ентитет, врста моћи, средство, критеријум, вест – такође се може довести у везу са човеком, тј. човековим окружењем, његовим организовањем искуства и поимањем света око себе (Филиповић Ковачевић 2021: 70). Тако је човек градитељ, посесор предмета, може руководити њиме, отварати га, запетљавати. Човек се оријентише у простору и сналази у времену. Биљке, земља, вода – у његовом су непосредном окружењу. Човек дејствује у свету користећи се својим комплексним способностима.

Од метафоричких израза који одсликавају одговарајуће појмовне метафоре могу се издвојити они који су део уобичајеног језика, одн. они који се уопште не осећају као метафоре (реч је о *дословним метафорама*), као и изрази којима се постиже ефекат фигуративности, те нам дају нов уобичајен увид у појмове и појаве (*фигуративне метафоре*) (Кликовац 2004: 95; Филиповић Ковачевић 2021: 90). Анализирани примери показују да су у неким категоријама фреквентније фигуративне метафоре, док су у другим – дословне. Конкретизацијом метафоре СЛУЧАЈ ЈЕ ЖИВО БИЋЕ добијамо метафору СЛУЧАЈ ЈЕ ЧОВЕК и СЛУЧАЈ ЈЕ НАТПРИРОДНО БИЋЕ. Разрадом представа које имамо о *случају* ако је изворни домен ЧОВЕК или НАТПРИРОДНО БИЋЕ, постиже се фигуративност. Тако *случај* може бити *луд, глуп, зао, ћудљив*. Даље, може бити схваћен као покретач делања и догађања (*случај их је упознао; али би га сваки пут спасао срећан случај; случај управља нашом судбином; по вољи случаја*) или као и инфериорна особа (*случај се потчињава, удовољава законима; у одбрани случаја*). С друге стране, у оквиру ове категорије, регистрован је и пример уобичајене и устаљене метафоре: *игром случаја*. У оквиру метафоре СЛУЧАЈ ЈЕ ПРЕДМЕТ, дословну метафору илуструју примери *тежак случај; поводом отварања случаја*, док би фигуративне биле *замршен случај; случај се конструише*. Примери у оквиру категорија СЛУЧАЈ ЈЕ ВРЕМЕНСКИ и ПРОСТОРНИ ЕНТИТЕТ представљају изразе који су уобичајени: *од случаја до случаја; вратимо се на случај; скинути са случаја; пре овог случаја; после овог случаја*. Такође, *случај* схваћен као ТЕЧНИ ФЛУИД, ЗЕМЉА и СРЕДСТВО илуструју дословни метафорички изрази: *Али сам ето случајем... доспео на вис; затрпан случајем; ток случаја*. С друге стране,

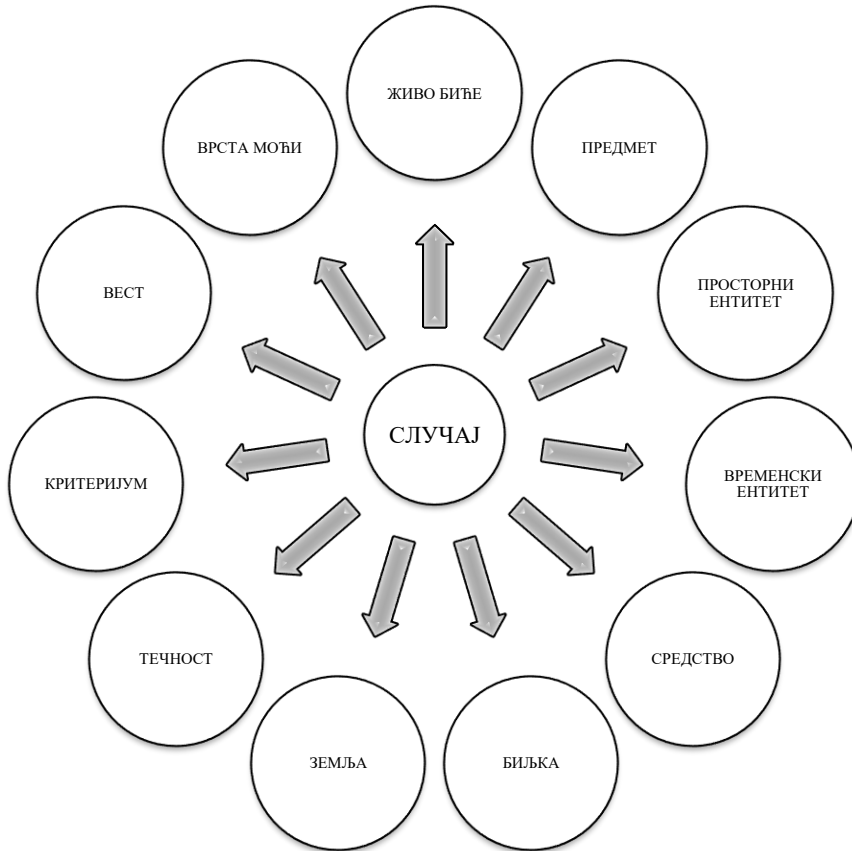
разумевање *случаја* као БИЉКЕ, КРИТЕРИЈУМА, ВЕСТИ и ВРСТЕ МОЋИ – одсликавају фигуративни изрази: *плод случаја*; *по правди и истини случаја*; *дојавити јутрошњи случај*; *случај је резервна моћ божија*.

Приликом дефинисања апстрактног појма лексикализованог као *случај*, треба узети у обзир све појмовне метафоре (в. дијаграм) како бисмо добили потпуну слику значења и схватања овог апстрактног појма, будући да једна појмовна метафора, ма колико била фреквентна, осветљава само један аспект појма и није довољна за његово потпуно разумевање (Кликовац 2004: 87).

Ради прегледности, целокупно истраживање концептуализације *случаја* може се представити следећим дијаграмима:

Дијаграм 1: Процентуална заступљеност изворних домена концепта *случај* у СрпКорп

Дијаграм 2: Идентификовани изворни домени концепта *случај* у СрпКорп

ИЗВОР

Корпус савременог српског језика (СрпКорп) <<http://www.korpus.matf.bg.ac.rs>>

ЛИТЕРАТУРА

Антонић, Ивана (2005). Синтакса и семантика падежа. У: *Синтакса савременог српског језика: проста реченица* (ур. П. Пипер и др.). Београд: Институт за српски језик САНУ; Београдска књига; Матица српска: 119–300.

Драгићевић, Рајна (2007). *Лексикологија српског језика*. Београд: Завод за уџбенике.

- Драгићевић, Рајна (2008). О значењској подспецификованости на примеру лексеме *основа*. *Јужнословенски филолог*. LXIV: 123–134.
- Кликовац, Душка (2004). *Метафоре у мишљењу и језику*. Београд: Чигоја штампа.
- Радовановић, Милорад (2009). *Увод у фази лингвистику*. Сремски Карловци – Нови Сад: Издавачка књижарница Зорана Стојановића.
- РСЈ: *Речник српскога језика*. Нови Сад: Матица српска, 2011.
- Филиповић Ковачевић, Соња (2021). *Појмовна метафора и метонимија у теорији и пракси*. Нови Сад: Филозофски факултет.
- Чајкановић, Веселин (1973). *Мит и религија у Срба*. Београд: Култура.

Žarko Pajić Olah

CONCEPTUALIZATION OF CASE IN THE SERBIAN LANGUAGE

SUMMARY

The subject of this paper is the examination of the conceptualization of the *case* as an abstract concept. The material was excerpted from *The Corpus of the Modern Serbian Language*. It is a corpus that contains a collection of digitized texts of various functional styles and is being worked on at the Faculty of Mathematics in Belgrade. The methodology of the paper implied an excerpt of examples in which the lexeme *case* was contextualized – in order to determine the original domains on the basis of which the abstract term lexicalized as a *case* is understood. The aim of the paper also implied the classification of one hundred selected examples according to similarity, as well as statistical analysis, in order to gain insight into the frequency of certain conceptual metaphors. Also, metaphorical expressions were analysed with regard to whether they reflect literal or figurative metaphors.

KEYWORDS: conceptualization, conceptual metaphor, source and target domain, case.

Жарко Пајић Олах
Одсек за српски језик и лингвистику
Филозофски факултет, Универзитет у Новом Саду
Србија
pajicz98@gmail.com